

Bedömarutlåtande vid utbildningsutvärdering med extern bedömning

Barnmorskeprogrammet vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet

Uppdrag och arbetsprocess

Utvärderingen ingår i Göteborgs universitets arbete med kvalitetssäkring av utbildning enligt rektors policybeslut ”Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Göteborgs universitet” (Dnr V2016/378) och arbetsprocessen följer akademistyrelsens instruktioner ”Instruktion för externa utvärderingar av utbildning på grund och avancerad nivå vid Sahlgrenska akademien”.

Underlag och uppgifter har tagits fram av programmets lärare och administratör. Materialet har granskats av bedömargruppen och vid ett platsbesök 29-30 november 2022 hade gruppen möjlighet att samtala med representanter från universitetet, institutionen, alumni samt avnämare. Vidare har frågor om programmets styrkor och svagheter ställts digitalt till studenter samt till en större grupp avnämare.

Program och deltagare vid platsbesöket, se bilaga 1. Samlat dokumentunderlaget finns i särskild *ShareFiles-mapp* på Göteborgs universitet.

Rapporten följer strukturen av de 8 föreskrivna bedömningskriterierna och varje punkt nedan innehåller en beskrivning och en analys av hur bedömargruppen anser att dessa tillgodoses inom BMP:

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- *Margareta Larsson, docent vid Uppsala universitet, ordförande*
- *Anna-Karin Dykes, professor emerita vid Lunds universitet,*
- *Anneli Falk, avdelningschef obstetrik Sahlgrenska universitetssjukhuset/Östra sjukhuset*
- *Viviana Lundberg, barnmorskestuderande vid Lunds universitet*

Sammanfattning

Barnmorskeprogrammet (BMP) vid Göteborgs universitet finns på Institutionen för Vårdvetenskap och Hälsa, Sahlgrenska akademien. Fakultetsledningen ansvarar för fördelning av helårsstudieplatser (HST), budget samt kvalitet på utbildningarna. Institutionen för Vårdvetenskap och Hälsa ger samtliga kurser inom BMP. Utbildningen bedrivs i Sahlgrenska akademins lokaler, Arvid Wallgrens backe, i närheten av Sahlgrenska sjukhuset och med tillgång till föreläsningssalar, seminarierum och lokaler för praktisk färdighetsträning, Kliniskt träningscenter (KTC). Studenter, lärare och administratör använder universitetets läroplattform Canvas för information, kommunikation, inlämningsuppgifter, bedömningar, utvärderingar och kursrapporter. Programmet är hållbarhetsrelaterat enligt universitetets fastställda krav för hållbarhetsmärkning.

Programmet är huvudsakligen campusbaserat, bedrivs på helfart och leder till yrkesexamen som barnmorska samt till en magisterexamen inom huvudområdet Reproduktiv och perinatal hälsa. Efter avslutad utbildning kan studenterna erhålla förskrivningsrätt för antikonception efter ansökan hos Socialstyrelsen. Av programmets 90 högskolepoäng (hp) består 45 hp av verksamhetsförlagd utbildning (VFU), vilken i huvudsak bedrivs inom öppen och slutna vård

i Västra Götalandsregionen t.ex. vid Sahlgrenska universitetssjukhuset/Östra sjukhuset samt vid regionens barnmorskemottagningar. Programmet tillämpar betygsskalan godkänt/underkänt.

Programmet har intag på höstterminen varje år och har tilldelats fler HST än man kunnat klara av, men hösten 2022 antogs 50 studenter. Vid antagningen var det osäkert om det skulle finnas VFU-platser till alla, men det löste sig senare. Genomströmningen är generellt god. Mycket få studenter avbryter sin utbildning, men varje år gör någon student uppehåll på grund av graviditet eller, i några fall, ohälsa. Söktrycket är högt. Meritering baseras dels på högskolepoäng, dels på antal arbetade år som sjuksköterska. Minst ett års yrkeserfarenhet som sjuksköterska krävs för antagning. En del studenter får studielön, vilket kan bidra till ökat söktryck, men också bli en källa till missnöje bland personer som inte får studielön.

Barnmorskeutbildningen vid Sahlgrenska Akademin bedöms hålla hög kvalitet och bedömargruppen finner inte några anmärkningsvärda brister. Utbildningen är högst relevant för studenternas och samhällets behov och lärandemålen överensstämmer i stort sett med högskoleförordningens examensmål.

Lärarna vid programmet har gedigen kunskap, erfarenhet och engagemang och som också förmedlas till studenterna. Lärarna har ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens och antalet lärare anses väl stå i proportion till utbildningens omfattning och innehåll.

Studenternas lärande sätts i centrum, och studenterna har möjlighet till inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen. Studenterna har i stort sett en ändamålsenlig studie- och lärmiljö med tillgänglighet för alla studenter. Undervisningens former och innehåll vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Det finns dock möjligheter till förbättringar, vilka beskrivs närmare i nedanstående text.

Programöversikt

Programmet består av nedanstående obligatoriska kurser inom huvudområdet reproduktiv och perinatal hälsa. Den inbördes ordningen mellan kurserna kan variera.

- Profession, teori och metod I, 3 högskolepoäng
- Sexuell och reproduktiv hälsa I, 7,5 högskolepoäng
- Det normala barnafödandet, 7,5 högskolepoäng
- Förlossningskonst I, 12 högskolepoäng
- Kvinno- och familjhälsa I, 12 högskolepoäng
- Sexuell och reproduktiv hälsa II, 7,5 högskolepoäng
- Förlossningskonst II, 10,5 högskolepoäng
- Kvinno- och familjhälsa II, 10,5 högskolepoäng
- Profession, teori och metod II, 4,5 högskolepoäng
- Examensarbete i reproduktiv och perinatal hälsa, 15 högskolepoäng

Redovisning av bedömargruppens omdöme gällande bedömningskriterier (punkt 1-8) samt gruppens övriga synpunkter (punkt 9).

1. att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Styrkor: Lärandemålen stämmer i huvudsak med de generella nationella målen för barnmorskeexamen samt magisterexamen. Examensmålmatriken är översiktlig och bra. Det finns också ett antal lokala mål och personcentrerad vård anges som ett profilerat område. Examinationsformerna varierar, vilket är en styrka. I studiehandledningarna finns betygs-kriterier, vilket borgar för rättssäker bedömning. Lärosätets lärare deltar oftast i slutbedömning av de verksamhetsförlagda kurserna och bedömningen utgår från kursens lärandemål.

Progression:

Progressionen framgår på lite olika sätt, dels genom att några kurser tydligt bygger på varandra med beteckning I och II. I kurserna betecknade med I ingår verb som beskriva, redogöra för och tillämpa medan kurserna betecknade med II innehåller fler verb som analysera, diskutera och reflektera. VFU kurserna i förlossningskonst har en progression från det normala till det komplicerade barnafödandet. Kurserna i profession, teori och metod har också en viss progression där delkurs II utmynnar i en projektplan för examensarbetet.

Litteratur:

Relevant litteratur finns, med några viktiga läroböcker som grundstomme: Reproduktiv hälsa, Obstetrik, Gynekologi samt Neonatologi, men också läroböcker skrivna av och för barnmorskor om ungdomar och sexualitet, att stödja och stärka, etik för barnmorskor och handläggning av normal förlossning. Bedömargruppen hade bara tillgång till litteraturlistorna men övrig referenslitteratur förekommer också enligt lärarna.

Svagheter: Huvudområdet stämmer inte riktigt med det nationellt vedertagna huvudområdet som också återfinns i Svenska Barnmorskeförbundets kompetensbeskrivning. Skrivningen varierar också i de olika dokumenten.

Några skrivningar i de generella målen finns inte tydligt nämnda i programmets lärandemål, till exempel.

Magisterexamen:

- Även med begränsad information
- Kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar
- Redogöra för och diskutera sina slutsatser...i dialog med olika grupper
- Visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att arbeta i annan kvalificerad verksamhet (finns i ett lokalt mål men inte i någon kursplan)
- Ta ansvar för sin kunskapsutveckling

Barnmorskeexamen:

Här är det svårare att bedöma eftersom programmets lärandemål är skrivna på ett betydligt mer konkret och detaljerat sätt. Vår bedömning är ändå att det mesta finns med om än inte beskrivet på samma sätt som i de generella examensmålen.

Några skrivningar som saknas:

- Kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet
- Samverkan med patienten
- Grupperns behov
- Undervisa olika grupper
- Handledande, arbetsledande och konsultativa uppgifter
- Initiera och genomföra kvalitets- och förbättringsarbete samt utvärdera behandlingsverksamhet
- Visa självkännedom
- Samhälleliga aspekter... med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna
- Identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens

I litteraturlistorna saknas litteratur i relation till de lokala målen om hållbarhet samt om global reproduktiv och perinatal hälsa. Det finns litteratur om organisation och ledarskap men inget lärandemål relaterat till det.

I kontakter med avnämarna anges några aspekter som de anser behöver stärkas: psykisk ohälsa, gynekologi, ungdomshälsa, postnatal vård och amning, samt suturering. Att kunna föra svåra samtal. Säkerhetsaspekter, både för patienter och för personal. Teamarbete i relation till självständighet. Dessa aspekter bekräftades också av alumnen. Operationsförberedelser och klädsel skulle behöva övas innan VFU.

Bedömning: Sammantaget motsvarar de faktiska studieresultaten lärandemålen och högskoleförordningens examensmål.

Reflektioner/rekommendationer:

Bedömggruppen anser att skrivningarna beträffande huvudområdet **bör** ses över i alla styrdokument. Kurserna Sexuell och reproduktiv hälsa I och II, 7,5 hp bör byta namn till t.ex. Reproduktiv och sexuell hälsa I och II.

En översyn av lärandemål i relation till de generella målen **bör** göras fortlöpande.

Samverkan med specialistutbildning till barnsjuksköterska och operationssjuksköterska beträffande amning och operationsförberedelser **kan** undersökas.

2. att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Styrkor: Undervisningen är huvudsakligen campusbaserad, men vissa digitala moment förekommer. Under pandemin fick programmet ställa om till mera digital undervisning, vilket medfört möjlighet att utveckla de undervisningsmetoderna ytterligare. Varje kurs har en studiehandledning till hjälp för studenterna och vissa kurser har betygskriterier som också underlättar för studenterna att bedöma om de når lärandemålen. Studentaktiverande moment som seminarieverksamhet, fallbeskrivningar och "flipped classroom" förekommer. Klinisk färdighetsträning med adekvata hjälpmedel på KTC är en styrka. Dessa examineras också.

Inom VFU förekommer ”peer learning” moment. Grupphandledning under examensarbetet ökar studenternas möjlighet att lära av medstudenter. Vid intervjuer beskrevs det så kallade ”yrkesspåret” där studenterna vid fem olika tillfällen under utbildningen möts i handledda smågrupper och reflekterar över det som de varit med om. Värdesattes av alumnen.

Svagheter: Inga pedagogiska modeller tydliggjorda och beskrivna även där de förekommer. För många muntliga presentationer enligt studenterna. Läkarföreläsningar av ojämn kvalitet. Skulle kunna ersättas av barnmorske-föreläsningar så man hamnar på rätt nivå. Interprofessionellt lärande finns inte, men akademien har en IPL kommitté som skulle kunna hjälpa till med att införa det på några moment, kanske i samverkan med specialistsjuksköterskeprogrammen eller specialistutbildning för läkare. Under vissa VFU placeringar kan studenterna inte alltid handledas av barnmorskor, vilket ställer krav på att studenterna tar ett utökat ansvar för sitt lärande på dessa platser.

Bedömning: Sammantaget svarar undervisningen väl upp mot kriteriet att sätta studenternas lärande i centrum

Reflektioner/rekommendationer:

Pedagogiken **kan** tydliggöras bättre så att både studenter och lärare medvetandegörs.

Studentcentrerat lärande **kan** utvecklas ytterligare.

Beskrivning av ”yrkesspåret” och syftet med det **bör** tydliggöras i utbildningsplan/kursplaner. Ytterligare en progressionstanke **kan** läggas in i det genom att utgå från individen, till samverkan med patient, medarbetare och team till arbetsledning.

Möjlighet till IPL **bör** undersökas.

Examinationsformerna **kan** ses över för att undvika dubbelexaminationer.

3. att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Styrkor: Bedömargruppen anser att undervisningens innehåll vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I många kursplaner anges ordet ”evidens” som ju just vilar på dessa två aspekter. Seminarieuppgifter, som ofta är fall, kopplas också till evidens och vetenskaplig litteratur. Avnämarna var samstämmiga i att nya barnmorskor har gedigen kunskap och är väl rustade för sitt yrke. Examensarbeten sker ofta som systematiska litteraturöversikter eller som en del av handledarnas pågående forskningsprojekt.

Svagheter: Avnämarna lyfte förslaget att de kunde bidra tidigt i processen om och när det görs förändringar i programmet, för att på så sätt göra programmet mera anpassat till dagens vårdverklighet.

Bedömning: Sammantaget svarar undervisningens innehåll och form väl upp mot kriteriet att vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Reflektioner/rekommendationer:

Innehåll samt former för undervisning behöver ständigt utvecklas och utvärderas, vilket vi bedömer finns välfungerande system för på institutionen. Samverkan med klinikerna verkar också fungera bra, men vid förändringar i programmet **kan** verksamheterna involveras på ett tidigt stadium.

Undervisningens former **bör** tydliggöras med relevanta pedagogiska modeller t.ex. problembaserat lärande och "casemetodik".

4. att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Styrkor: Tillgången till kompetenta lärare är god. De flesta är legitimerade barnmorskor samt disputerade och aktiva forskare. På programmet undervisar för närvarande två professorer, samt fyra docenter. Några av de anställda lärarna har kombinationstjänster med klinisk tjänstgöring, vilket borgar för att den kliniska kompetensen upprätthålls.

Svagheter: Några röster höjdes för att läkarföreläsningar kan hålla ojämn kvalitet.

Bedömning: Sammantaget svarar lärarnas antal och kompetens väl upp mot kriteriet

Reflektioner/rekommendationer:

Programmet **bör** se över hur man bäst utnyttjar lärarnas kompetens och se över hur läkarresurserna används.

Programmets lärare **bör** också fortsättningsvis kunna inneha kombinerade tjänster.

5.- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Styrkor: Kurserna följer i stort de av samhället fastställda lärandemålen och dessa examineras på ett adekvat sätt. Men samhället förändras och utbildningar behöver därför också vara dynamiska och utvecklas. Lärosätet har nyligen avgett ett remissvar med ett antal förslag till revideringar av de generella examensmålen för barnmorskeprogrammet. Detta arbete har gett kollegiet möjlighet att reflektera över utbildningens innehåll och former, vissa ändringar har genomförts medan andra planeras. Alumnerna var mycket nöjda och stolta över sin utbildning. Avnämarna anser i stort att utbildningen motsvarar samhällets krav, men att verksamheten blivit så komplex att nya barnmorskor behöver mycket stöd under sin första tid i arbetet. Patienter har också stort inflytande över vården. Yrkesspåret är ett bra verktyg för att förbereda studenterna inför sin kommande profession.

Svagheter: Samverkan med patienten framgår inte i något lärandemål, inte heller undervisning av olika grupper. Utbildningen förbereder inte studenterna tillräckligt för den komplexa vårdssituation de kommer att möta, med risk för tidiga avhopp från yrket.

Bedömning: Sammantaget är utbildningen relevant för studenternas och samhällets behov.

Reflektioner/rekommendationer:

Samverkan med patienten och undervisning av olika grupper är moment som **bör** beskrivas och beaktas i någon kurs.

Yrkesspåret **kan** utvecklas ytterligare.

Under den sista förlossningsplaceringen **bör** studenterna kunna ansvara för fler än en patient under några arbetspass för att träna på att organisera och prioritera vården.

6. att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Styrkor: Det finns välfungerande system för att tillvarata studenternas synpunkter, åtminstone vid genomförande och uppföljning: kursvärderingar och kursrapporter genomförs efter varje kurs. Årlig uppföljning genomförs och ett antal förslag/beslut till utveckling framkommer. I alla kurser finns en kursnämnd bestående av två studenter och kursansvarig lärare. Studenterna samlar in synpunkter från alla sina medstudenter, vilket sedan delges kursansvarig lärare. Kursnämnderna är den viktigaste utvärderingsformen för att tillvarata studenternas erfarenheter och förslag på förbättringar.

Svagheter: Det är mera oklart om och hur studenterna involveras i planering. Deltagandet i kursvärderingar är lågt.

Bedömning: Sammantaget svarar utbildningen väl upp mot kriteriet om studenternas inflytande.

Reflektioner/rekommendationer:

Studenterna **bör** stimuleras att delta i kursvärderingar.

7. att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Styrkor: Institutionen erbjuder ändamålsenliga lokaler för föreläsningar och seminarier. Biblioteksresurserna är goda och det finns utrymmen för grupparbeten och självstudier, liksom uppehållslokaler och möjlighet att värma medhavd mat. Restaurang och café i närheten. KTC erbjuder tillfälle till praktisk färdighetsträning av många moment.

Svagheter: Vid VFU-placeringar utanför staden får studenterna ingen ersättning för resa/uppehälle utanför studieorten, vilket försvårar möjligheten att utnyttja vissa placeringar. Egen träning på KTC av vissa moment är inte möjligt.

Bedömning: Sammantaget svarar utbildningen väl upp mot kriteriet om studenternas studie- och lärmiljö

Reflektioner/rekommendationer:

Lärosätet och institutionen **bör** hitta möjligheter att ersätta studenter för resa/uppehälle vid VFU-placeringar utanför studieorten.

Programmet **kan** undersöka möjligheten att erbjuda individuell träning på KTC av vissa vårdmoment.

8. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Styrkor: System finns för kontinuerlig uppföljning och utveckling. Samtal med universitetsledning, programansvariga och lärare visar att detta också sker. Kollegiet träffas med jämna mellanrum. Regelbundna möten hålls med avnämarna.Handledarutbildning 2x 7,5 hp finns och är prioriterad utbildning för klinikernas handledande barnmorskor.

Svagheter: Avnämarna önskar att tidigare bli involverade i förändringsarbete. Fler handledare borde gå handledarutbildning.

Bedömning: Sammantaget svarar utbildningen väl upp mot kriteriet om kontinuerlig uppföljning och utveckling.

Reflektioner/rekommendationer:

Möjligheten att involvera såväl studenter som avnämare tidigt i förändringsprocesser **bör** beaktas.

Handledarutbildning **bör** stimuleras och prioriteras.

9. Övriga synpunkter från bedömargruppen

Alternativa urvalsprocesser **kan** diskuteras i syfte att undvika lottning vid antagning till programmet.

Studielön eller ej är en stor och svår fråga som verksamhet och utbildningsanordnare fortlöpande **bör** diskutera och hitta lämpliga och rättssäkra former för.

Program för platsbesök extern bedömningsgrupp Barnmorskeprogrammet

Lokal: 1124, Arvid Wallgrens backe Hus 1

Dag 1, 221129 tisdag

12.15-12.30 Fakulteten hälsar bedömargruppen välkommen

Gunnar Tobin, vice dekan utbildning Sahlgrenska akademien,
Jonas Gren, utvecklingsledare Sahlgrenska akademien,
Carina Sparud Lundin, proprefekt, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa ,
Inger Jansson, vice prefekt utbildning, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

Kort praktisk information

Inger Jansson, vice prefekt utbildning, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

12.30-13.45 Bedömargruppen har ett internt förberedande möte

(inkl. lunch som serveras i mötesrummet)

13.45-14.45 Institutions/programledning och t ex studievägledare, studierektorer

Inger Jansson, vice prefekt utbildning, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Herborg Holter, programansvarig, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Sara Williamsson, studievägledare, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

14.45 Kaffe serveras i mötesrummet

15.00-16.00 Lärarrepresentanter

Herborg Holter, universitetslektor, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Karolina Lindén, biträdande universitetslektor, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Helen Elden, professor, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa
Malin Bogren, universitetslektor, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

16.15-17.15 Studenter

Punkten utgår då studentrepresentanter saknas

Middag på valfri restaurang

(personligt utlägg max 800 sek inkl.moms/person, ej alkohol)

Bedömargruppen avsätter tid under kvällen för att sammanfatta dagens intryck.

Dag 2 221130, onsdag

8.30-9.15 Alumn

Filippa Brautigam

9.30-10.15 Avnämare och/eller externa intressenter

Katarina Askerdal – huvudhandledare inom barnmorskemottagningarna Fyrbodol,
Primärvården

10.15 Kaffe serveras i mötesrummet

10.30-11.00 Återföring till program-, institutions-, fakultetsledning/motsvarande

Inger Jansson, vice prefekt utbildning

Herborg Holter, programansvarig

Carina Sparud Lundin, proprefekt

11.00-15.00 Bedömagruppen arbetar enskilt med bedömarutlåtandet

11:45 Lunch Konferenscenter Wallenber

